

kamro, in kolikorkrat muca zamijavka, da bi rada jedla, reče ji: „Poterpi, ljuba moja, poterpi!“ Sostradeni maček pa le pogine, in gospodar njegov vnovič prosi službe. „Poterpi, poterpi!“ mu zopet rečejo; na to on odgovori: „Od poterpljenja maček pogine“. — „To je dobro, da so raki v pismu, živi so mi sicer vsi vsli, ko sem spal,“ reče Indijan Evropejcu, ki ga vpraša, kje da so raki, od katerih mu prijatelj piše, da mu jih po njem pošlje. Tako se tudi jaz tolažim s številkami, kedar mi denarjev primanjkuje, ter prerajtujem, koliko moram še dobiti od svoje plače, in kedar me krulječi želodec opominja na neko naravno potrebo, pa premišljudem, koliko mernikov žita so mi kmetje še dolžni i. t. d.

Kar pa sicer tvoje tako znane opominjevanje zadeva, moram ti pa odkritoserčno povedati, da so me moja rajna mati veliko bolj ginljivo znali učiti in mi priporočevati, kako da naj se zadržim, kako da naj rad molim, in Bog vé, kaj še vse. Ali po svetu ni več šega, da bi človek tako mislil, govoril in ravnal; taki nauki so sicer za priproste in kmečke ljudi dobri, ali omikanim ni treba deržati se jih. Ko bi kaj takega zbleknil, lepo bi se mi krohotali moji prijatli v drusčini, ter bi mi rekli: „Ali si tudi ti tak, kakor stare babe?“ — Na svetu gre vse za dobičkom, za častjo; kaj le učitelj bo eno mero bral pa premišljeval? Kdo bo nek kaj takega tirjal od učiteljev?

Popred si ti enkrat govoril, da mi hočeš en par orehov dati, da jih bom grudil, na! sedaj ti jih pa vernem; le to ti svetujem, da boš mogel debelo kladvo imeti, da jih bodeš stolkel.

Z Bogom!

Tvoj odkritoserčni prijatelj
Tugoslave.

P a š n i k.

Iz „Slomšekovega navoda za šola“ l. 1853. — „Šola, hči cerkve“, je za njo naj imenitniša učivna in gojivna naprava človeškega rodú, ki zasluži vso našo pazljivost in prizadevnost, da bi teknila in sad obrodila za cerkev in deržavo, ter obema zredila zveste in vredne ude. Zato potrebuje šola od cerkve vernega posvečenja, od deržave vnanje podpore, od duhovnih pastirjev pa dostojne pazljivosti in skerbliive verdeve. Šola naj bo duhovnemu pastirju puncika očesna, — on pa naj bo šoli duša, da bo blagor v vsem. Naj poprej morajo dušni pa-

stirji in šolski učitelji dvojni namen šole vedno pred očmi imeti, — mladino najpervo za nebesa, v krepkoverne, pobožne kristijane, in potem za časni poklic, v pridne ljudi in verle deržavljane s podukom in privajo izrejevati. Zatorej

1. naj dušni pastirji razun predpisane šolske pridige govoré večkrat od keršanske izreje otrok in od vrednosti dobrega šolskega poduka, zlasti pa od dolžnosti staršev, kako naj šoli pomagajo; naj jih tako vodijo k spoznanju, da na keršanski izreji njih in njih otrok sloni časna in večna sreča; ker ravno to je naše dni posebna potreba.

2. Da bo šolska mladina po keršansko izrejena, se šolarška maša ne sme opusčati, pri kateri naj šolski otroci verstama pojó in na glas molijo po napeljevanji „Svetega opravila za šolarje“. Kjer se šolarška maša vsaki dan imeti ne more, naj se vsaj kake dva dni v tednu ima. Kedar in kjer pa tudi to ni mogoče, naj gospodje učitelji vsaj dvakrat v tednu, menda v sredo in saboto (ali pa kak drugi dan, če je pripraviš) šolsko mladino v cerkev peljajo, in po navodu omenjene mašne knjižice za starše in dobrotnike z njimi molijo, in tako serca mladine zbudajo in oživljajo za pobožnost in ljubezen do Jezusa, božjega prijatla otrok, pa tudi do deviške matere Marije.

3. Šolski otroci, vsakdanji, kakor tudi nedeljski učenci in učenke, naj se večkrat, vsaj štirikrat v letu, peljajo k spovedi in sv. obhajilu, in, kolikor se dá, naj združeni prejemajo sv. zakramente. K temu se pa tudi gospodje učitelji in pomočniki povabijo in opomnijo, da naj z lastnim dobrim zgledom šolski mladini svetijo in farno občino vnemajo. Kolikor slovesniše se opravlja zlasti prvo sv. obhajilo, toliko blagorniši in obstavniši bodo njegovi nasledki. V posebno skerb pa so priporočeni tolikrat vsi zanemarjeni otroci samskih oseb, rejenci, pastirji, dečki in deklice v službah, da se zdivjanosti obvarujejo, in kar je mogoče, po keršansko izrejevajo.

4. Zraven djanske, v življenje segajoče obravnave vernih in zaderžanjskih nauk, naj se šolski mladini v pripravo na bližnje cerkvene praznike pri evangeljski razlagi tudi cerkveni obredi (šege) po primerjenem načinu razlagajo, da se otroci takó v cerkveno življenje vpeljajo. Mimo tega naj se otroci tudi kratkih serčnih molitvic in zdihljejev vadijo, da jih v življenje seboj vzamejo in povsod Bogá pred očmi imajo. Pri tem je za katehete in učitelje ravno tako velika naloga, kot

sveta dolžnost, da tudi pri obravnavi družih šolskih tvarin vse na Boga obračajo in mladino napeljujejo, da bo povsod in v vseh rečeh Boga najdla in v luči vere hodila, šola pa z duhom cerkvenim se oplemenitila (oblažila ali požlahtnila). Zató naj se v nobeni šoli podoba Križanega ne pogreša, in vsaka hoja ali pot v šolo naj bo otrokom hoja ali pot k Jezusu.

5. K nravni (keršanski) omiki ljudstva veliko pripomore tudi petje, in se zatorej v šoli ne sme vnevar puscati. Zato je moja priserčna želja, da naj se šolska mladina pridno vadi v petji poštenih in bogoljubnih pesem, navdušenih za vero, resnico in krepost, za ljubezen do domovine in vladarja, in s tem ljudsko in cerkveno petje zboljša in povzdigne. (V spodbado za učitelje in učence je objavljeno na deset let za vsako leto 100 goldinarjev, torej za vsako dekanijo lavantinske škofije 5 gld. v darilo tisti šoli dekanije, ktera se naj boljše skaže v petji. Tudi v tem vidimo blago serce visokega darovnika. Ali — mili Bog! še teh deset let ni bilo preteklo, in nas je že zapustil, zapustil to solzno dolino in se povzdignil v nebeške višave, združen z nezmerno trumo angelov in svetnikov — Večnemu neprenehoma čast in hvalo prepevat!)

6. Za nježno mladost prav primerjena in za poznejše bogoljubno življenje prav blagorna je lepa družba svetega detinstva Jezusovega, ktera je namenjena, v otročjih sercih pravo pobožnost buditi in rediti, z molitvijo in milošnjo otročičev za rešenje in zveličanje ajdovskih otrok, zlasti na Kitajskem, skerbeti, in s tem našo mladino k pravi djanski ljubezni do bližnjega napeljevati. Ker je bila ta družba po mnogih škofijah našega avstrijskega cesarstva také dobro sprejeta, tudi v naši škofiji ne bo merzle in nerodovitne zemlje najdla, kjer koli se vpeljati hoče. Otrokom bo gotovo v prid in blagor. (Družbine podobice se dobijo pri vis. čast. lavantinskemu škofijstvu. Morebiti tudi pri slavnemu vredništvu „Zgodnje Danice“ v Ljubljani. — Le to bi bilo želeti, da bi se na podobice tudi dnevi odpustkov natisnili. Dosti pa naj bo v priporočilo te družbe, da jo je Slomšek mladini priporočal!) —

K sklepu so vsi učenci in rejniki mladine v Gospodu opomnjeni na svojo sveto dolžnost, svoje učence in učenke keršanskega, bogoljubnega življenja v cerkvi in šoli, kakor tudi zunej šole privajati, na njih zaderžanje pridno paziti, pred slabimi društinami in pred obiskovanjem

plešiš jih svariti, in na to gledati, da otroci čedno oblečeni in umiti hodijo, h čimur jih nove šolske knjige po potrebnosti napeljujejo, da šola ne bo le učilnica, ampak z božjo gnado tudi keršanska gojilnica ali izrejlilnica boljšega zaroda, kar naj Bog s svojim nebeskim blagoslovom milostljivo dodeli, dopolaj in ohrani!

Zaliloški.

Pisni zvezki namesto listov za skušinsko pisanje. Vse se spreminja na svetu. Poglejmo, kako se je razvijalo pisanje, da je dospelo do sedanje stopnje! Nekdaj niso rabili čerk, ampak podobe za pisanje. Potem je sledilo zopet nekako pisanje s podobami, ki se je imenovalo hieroglifsko pisanje. To skrivnostno pisanje se je še rabilo potem, ko so bile že čerke iznajdene. Kdo je čerke naj prvi iznajdel, se ne more na tanko določiti. Pri začetku so pisali s palčico po pesku, pozneje pa z železnim čertalom na drevesno skorjo ali listje, in še pozneje so pisali s kreda ali kako drugo barvo na kako drugo pobarvano reč, na zadnje pa so pisali s kako tekočo vtisljivo barvo s čopičem ali s terstom na suhe liste ali tanke kožice egiptovskega papirnatega drevesa, tako dolgo, da je prišel na svitlo pravi papir. Pripoveduje se, da so s peresom pisali še le kakih 600 let po Kristusu. Tako se je razvijala ta lepa umetnost dalje in dalje, in čuditi se moramo, kako daleč je že dospela današnji dan. Ne more pa se še reči, da bi bilo pisanje sedaj že na naj višji stopnji, ker vedno se še sliši o tem kaj novega in bolj pripravnega. Posebno se pa vedno popravlja metoda, kako naj se učenci bolje in hitreje učé pisati. V prejšnjih časih so se pisni zgledi pisali na table ali na posebne liste; sedaj pa imamo že pisne zvezke tako vravnane, da je na zgornji versti vsakega lista ena versta (ali dve) za zgled spisana, po katerem učenec potem piše druge verste. Taki pisni zvezki se potem, ko so dokončani, shranjujejo in konec šolskega leta kažejo pri spraševanji. Taki popisani pisni zvezki veliko več koristijo, kakor sami dosedanji skušinski listi. Učitelj in učenci (in pri spraševanji poslušavci) se po tej poti pripravljajo, kako se pisanje od dne do dne boljša in bolj vterjuje.*)

Govekar.

Kaj naj se dekleta učé. Deklica potrebuje za svoj poklic zraven navadnih šolskih naukov tudi, da zna veziti (štri-

*) Pri nas pokažemo pri spraševanji popisane pisne zvezke, katerih imajo pridni učenci prav mnogo; zraven teh pa vendar tudi rabimo še liste za poskušnjo, kar tudi ne škoduje.

kati), šivati in obleko popravljati. Ker pa se dekleta ne morejo domá naučiti kaj takega, naj se učé v ljudski šoli, ktera mora biti vedno pravo učelišče za narod. Zavoljo tega bi bilo prav, da bi se v vsaki ljudski šoli, kjer koli je mogoče, dekleta podučevale v naj potrebnih ženskih delih, in sicer, da bi se učile: veziti, šivati in narediti vsako belo oblačilo in staro, ponošeno in stergano obleko popravljati in prenarejati. — Vpraša se: kdo bi pa vse to učil? Naj bolje je, če ta poduk preskerbuje učiteljeva žena, ali kaka njegova odrasčena hči, če jo ima; če pa ne, naj pa se za to dobi kaka druga sposobna in pametna oseba. Kar bi soseske za posebni dekliški poduk plačevale, bi gotovo dobro naložile. J.

Malikoslovje.

Spisal Fr. Metelko.

(Dalje.)

Samargla t. j. Zmrzla, osebenost ali osebedétje (Personification) zimske merzloté.

Samoženke, Samožanke (Amazonen).

Sani, Tasani ali **Dračice** (sen) kar **Vila**.

Santu — **Sitte**, **Suantevit** (njegov pop se je zval **Abaris** t. j. obvarič) t. j. **Sveti Vid**, **Sveta Sijatev**.

Saruisee t. j. **Zarovišče** (pokopališče) in **Dupna** moggula (votle gomile); tako se berejo spominki na Pomerskem in v Braniboru (Brandenburg), kjer so nekdanji Slovenci pokopani, in vsi njih mlajši v nemščini popolnoma vtopljeni. (H. str. 407.)

Sytivrat, Sytiarat, Satiourata (podoba solca in vode) namesti **Žitivrat** (življenja povernitev); žitje pomeni življenje in vrat, vrat - iti verniti.

Skrat, Škratelj v. **Gorinja**.

Schuaixbog t. j. **Zvezdbog**, je skorej kakor **Svetovid**.

Schwaitix se bere v pruso-litavskem malikoslovji, namesti **Svetic** (Luciferus).

Sevana slovanska **Diana**. Prebivala je v tamnih gojzdih. Nje podobo so device z venci kinčevale.

Siva, Shiva t. j. **Živa**. Prokosi („Chronicon Slavosarmaticum Prokosii“, Warschau, H. str. 125) tako piše: „Divinitati Zvyie fanum exstructum erat in monte ob ejusdem nomine Ziviec dicto, ubi primis diebus mensis Maji innumerus populus pie conveniens